

Ehitusmeister Jaan Tammann

Hanno Talving

Eesti Vabaõhumuuseum

Vana maamaja päev Sikanas 16. mai 2026

Selja kõrts 1936 Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 753:2

**Jaan Tammann perekonnaga
Eesti Kirjandusmuuseum B-37:6128**

Seläbbi antakse teada, et Wändra klasi wabrik seisma jänud ja seal walmistud walged akna klasiid weel Wändra kirriko jures podis sada on.

J. Tammann. 3

Perno Postimees 14. juuli 1865

Annan seläbbi teada, et minna Wanna Wändrast, Sikkane kõrtsi lähedal, liggi 300 wakkama metsa maad ollen pärrisfeks ostnud, mis ma põllomaaks teha tahhan, ja feks tarwitan minna rawi kaewajaid, heinama laastajaid ja ma raiujaid. Kes sedda tööd ennese peale tahtwad wötta tulgo minnoga kaupa teggema.

Kaupmees J. Tammann. 3

Podi kauba auksjon. Annan seläbbi keikile teada, et minna omma podi, mis Wanas-Wandras, ollen wälja rentinud ja sepärast on mul nõu, omma podi kaupa auksjoni wisil rohkema hinna pakkujale kohhe maksetawa rahha eest ärramüa. — Auksjon hakab eßsimesfel Julil, hommiko kello 8, ja järgmistel päiwil, ning on seal sada head ja ued kaubad: lat-rauda, penikest terrast, wantraksid, paead, tored weise nahhad, sapa nahhad, keik suggu wärwid, räimi ja heringaid pütta ja werendi wiisi, keik suggu portselaan kiwmi asjad ja klasiid, igga suggu ride ja muud penikest kaupa, kuida neid iggas täielikkus podis allati sada.

Kaupmees J. Tammann. 1

Perno Postimees 16. august 1867

Perno Postimees 28. juuni 1867

Foto Paul Lanz. Pärnu Muuseum PäMu 1 F 1972:30

„Tütarlaste kolimaeast nattu ke kuulda?
Tänname on müritö jubba ennam kui nädala
eest seisma jänud ja kardseppad sawad kattusse
pannemisfega ka pea walmis. Saab kenna
maea, sesimane kolimaea, ja minno arwades keige
torredam meie liinas. Agga kas sa tead ka,
kes selle maea podrätshik ehk meister on? Selge
puhhas Gesticimees*) Torri wallast, nendasam-
ma ka temma abimehed, teised müri-seppad,
on keik Torri mehed. Kas sassa meistrid ollid
plani teinud. Wata, se teeb mõistlikko eesti
inimessele head meelt, kui Gesticimehed ommas
eht eesti mundres seddasamma tewad, mis peale
endisel aeal Summalast isseärranis lodud meist-
rid arwati tarwis ollewad. Ja jah, Gesticimees
wõib seddasamma tehha, mis muud mehed te-
wad, kui agga seddawõrt õppetust on sanud.**)

Eesti Meremuuseum SA MM F 20704

Foto H. Talving 2018

Kilingi Püha Nikolai õigeusu kirik

Контрактъ Рирей.

Тысяча восемьсотъ шестьдесятъ шестаго года Июля
пятидесятъго дня я нижеподписавшійся Перновскій 2ой гм-
дін купецъ янъ Тамшманъ заключилъ съ Рижскою Духовною
Консисторією сей договоръ, по которому принять на себя по-
стройку православной церкви въ м. Феннеръ для Феннер-
скаго прихода на слѣдующіе условіяхъ:

1,
Я купецъ Тамшманъ обязатъ построить на м. Феннеръ
каменную православную церковь по плану таковой пост-
роенной на м. Сладонъ.

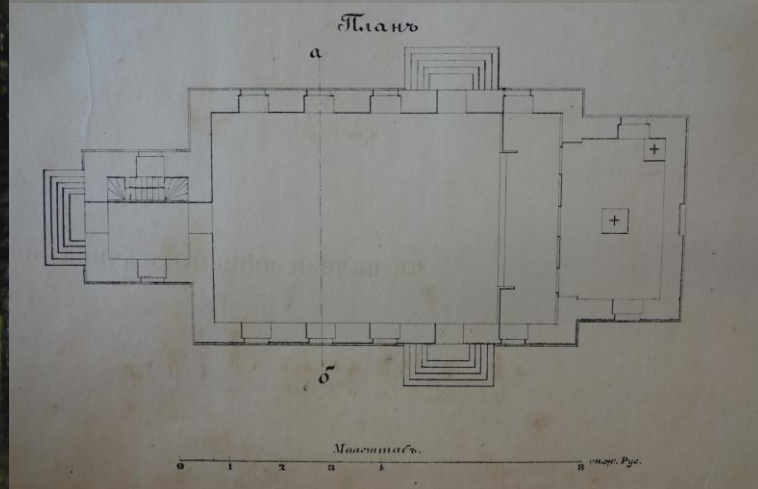
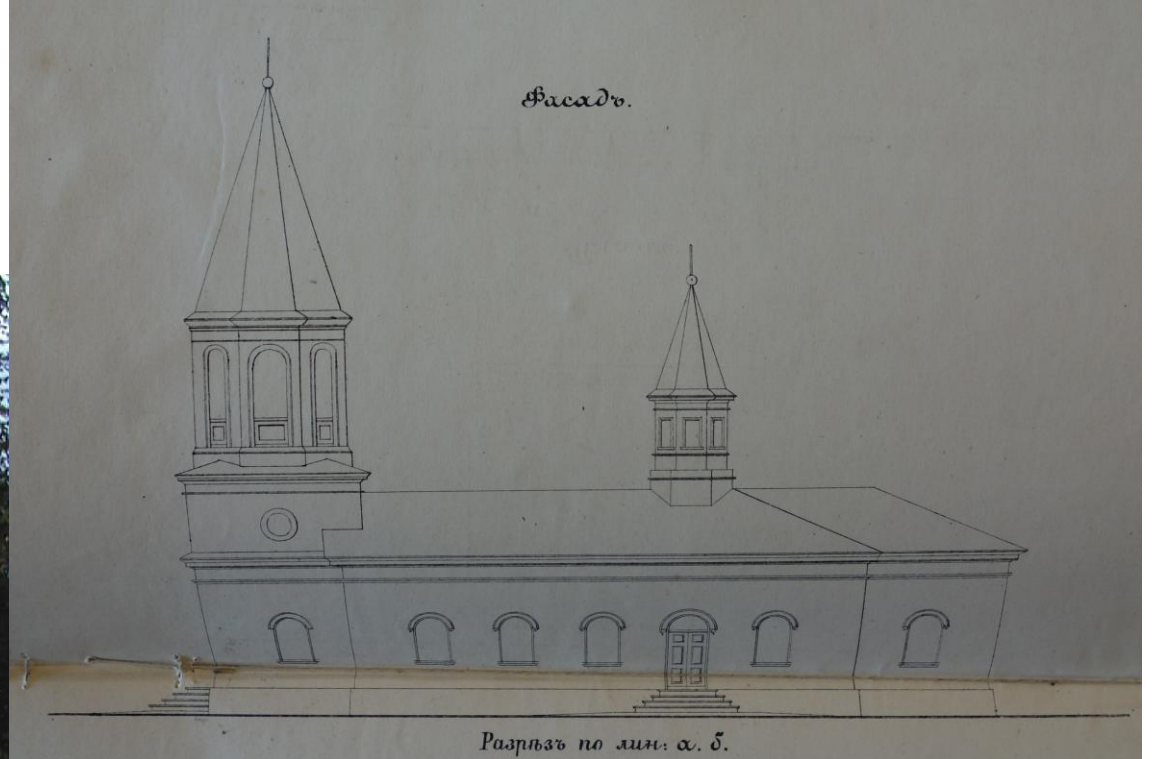
2,
Всѣ работы произвести и потребныя для нихъ материалы, я подрядчикъ долженъ употребитъ
на свой счетъ и во всемъ согласно съ планами и сметами на сіи работы составленными съ

Копія Консисторіи Александрова Александръ Меньшовичъ
Томі Рирей мейс - у Тамшманъ

Laudona õigeusu kirik. Foto Janis Sedols 2001 Vikipeedia

Аполлон Еделсона түүпроект. Rahvusarhiiv EAA.1655.2.277

Rene Viljati kogu

Foto H. Talving 2008

Vändra apostlite Peetruse ja Pauluse õigeusu kirik

Wändra öige usfo kirrino ehitusse
Nõmstele.

Se läbbi annan minna Nõmstele teate,
et kirrino maia, aiti, lilla kome, taeh, saun,
puumäär on valmis; ühnes maia wälja
paold wärmimine jäib lei fens' aen
Lind; ta on kranlitud, agga witemafet
ilmad ei lastanud opis' ärra wärmida.
felle pärraft ma pallon, et se maia
ja lei fens' komeid saans' waftr muutud
ühelasi Torri kirrino komefega.

Wändras' fel. 19. mal oktober. 1867

Põrestik Jaan Tamman

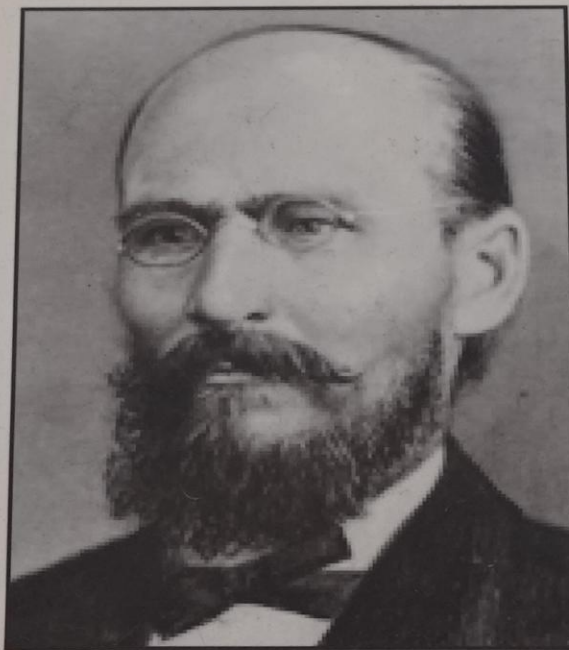
Tori Kristuse Sündimise kirik Randiväljal
Foto Oskar Susi 2012 Vikipeedia

Jānis Frīdrihs Baumanis (1834-1891)

Pirmais akadēmiski izglītais latviešu arhitekts viens no Krievijas pirmās arhitektu savienības dibinātājiem. Pazīstams ar savām 19. gs. otrajā pusē celtajām ēkām Rīgā, Bulvāru loka rajonā. Projektēja vairāk nekā 150 ēku, t. sk. estrādes pirmajiem trīs Dziesmu svētkiem (1873., 1880. un 1888. g.).

Jānis Frīdrihs Baumanis (1834-1891)

First Latvian architect with formal education, one of the founders of the First Russian architectural society. Known for the buildings in the Riga Boulevard circle, built during the second half of the 19th century. Designed more than 150 buildings, including the music-halls for the first three Song Festivals. (1873., 1880. and 1888.)

Jānis Frīdrihs Baumanis (1834-1891)

Der erste professionell ausgebildete lettische Architekt. Er ist Autor der bekannten Neubauten auf dem Rigaer Boulevard-Ring. Er projektierte ungefähr 150 Bauten einschließlich die Bühnen der ersten drei Sängereisen (Jahre 1873., 1880. und 1888.).

Янис Фридрих Бауманис

(1834-1891)

Первый латышский архитектор, получивший высшее образование. Один из основоположников первого Российского общества архитекторов. Наиболее известные работы: дома на территории рижского бульварного кольца, построенные во второй половине 19 века. Спроектировал более 150 зданий, в том числе эстрады для первых трех Праздников песни (1873, 1880 и 1888 гг.).

Handwritten signature and notes in the top left corner.

Проект для постройки в

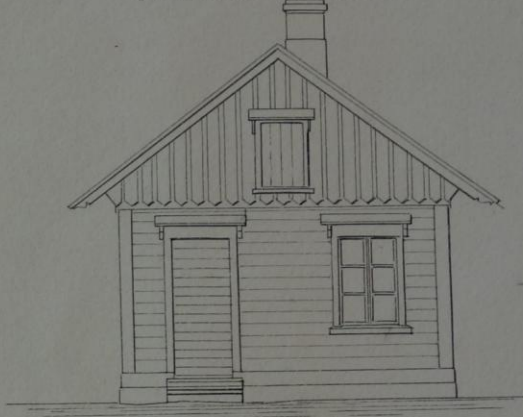
Циммервальском, Врангелбургском, Алатт-Мигденском, Маринском,
Самоевском, Буцковском, Фетельском и Дингогорском приходе.

листа: губ:

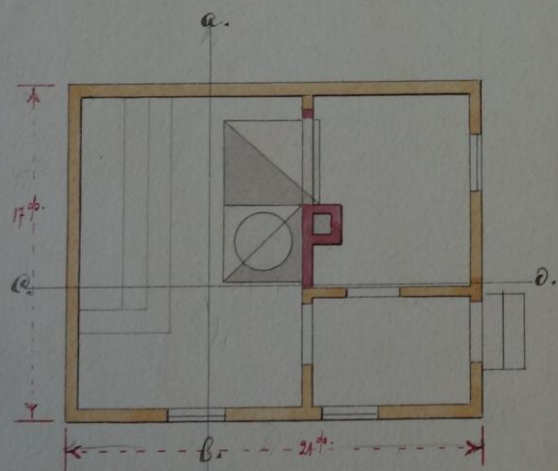
Фасад.

Боковой фасад.

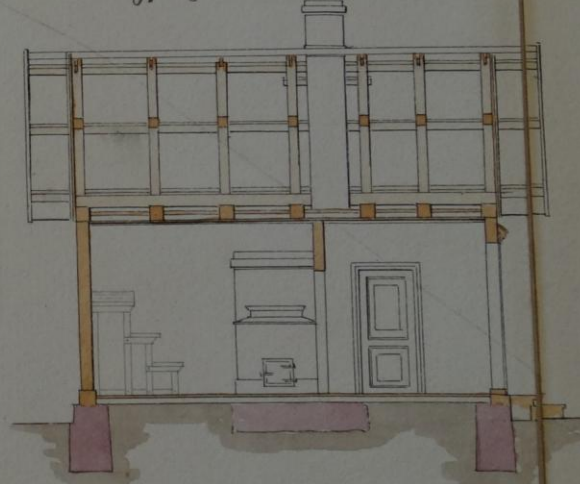
План.

Разрез по линии а.в.

Разрез по линии е.д.

Учрежден.
В. Князь М. С. Соловьев

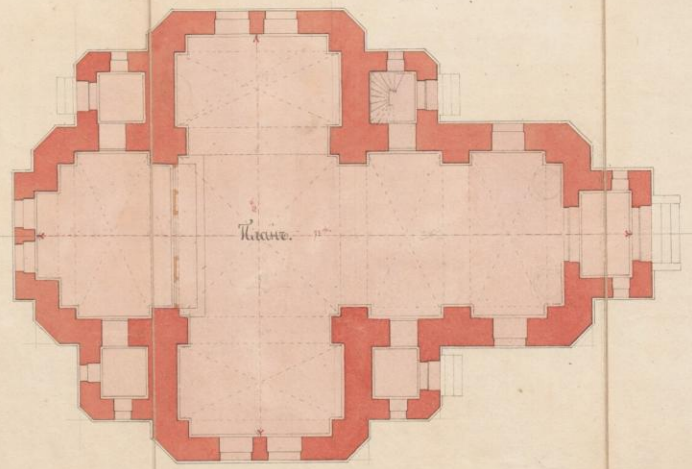
Проектъ каменной церкви на 600. человекъ
для постренія
въ Малозервекскомъ приходе мшри: цф: Дерптскаго уезда и благочинія
и въ Берзонскомъ приходе мшри: цф: Венденскаго уезда и Керетеновскаго благ:

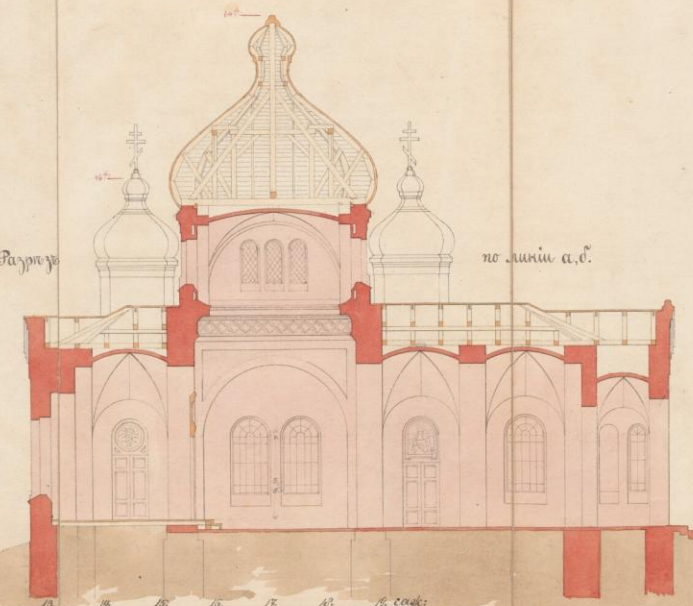
Лѣвая фасада.

Правая.

Планъ.

Разрѣзъ

по линіи а.б.

мр: 7.554.2.1.0 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Архитекторъ: Шубертъ
17. Сент. 77.

Ilmjärve kiriku
projekt.
Rahvusarhiiv
EAA.291.9.241

Проектъ каменной церкви на 450 до 500 человекъ

для построения

въ Кастеланскомъ приходе Гуртискаго црква и благочинія
и въ Фетляинскомъ приходе Венденскаго црква и благ.

Листъ: 1-й

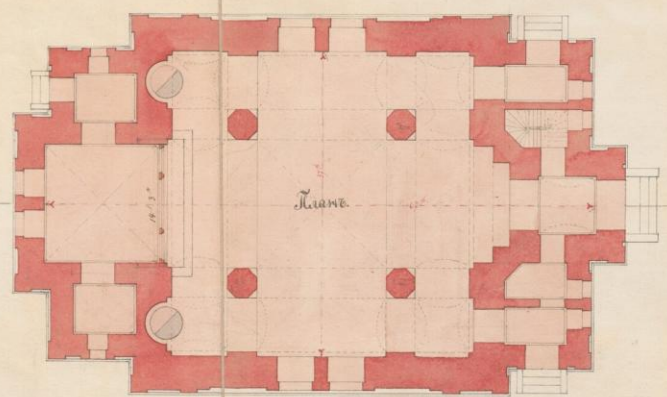
*Утверждено
Г. Сидорова*

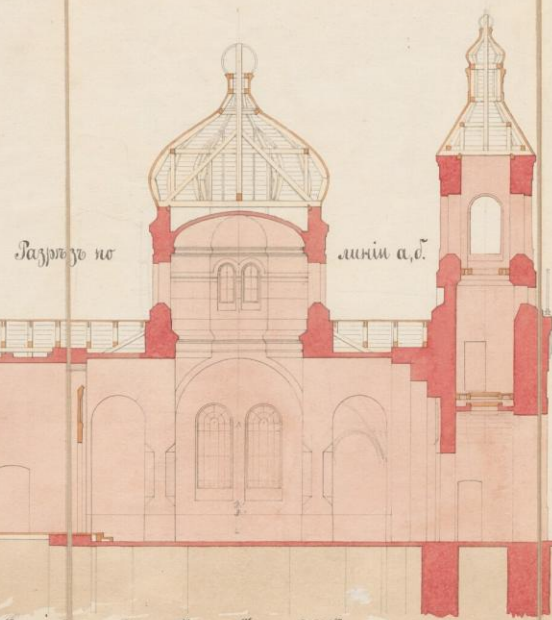
Лѣвой фасады.

Правой.

Литме

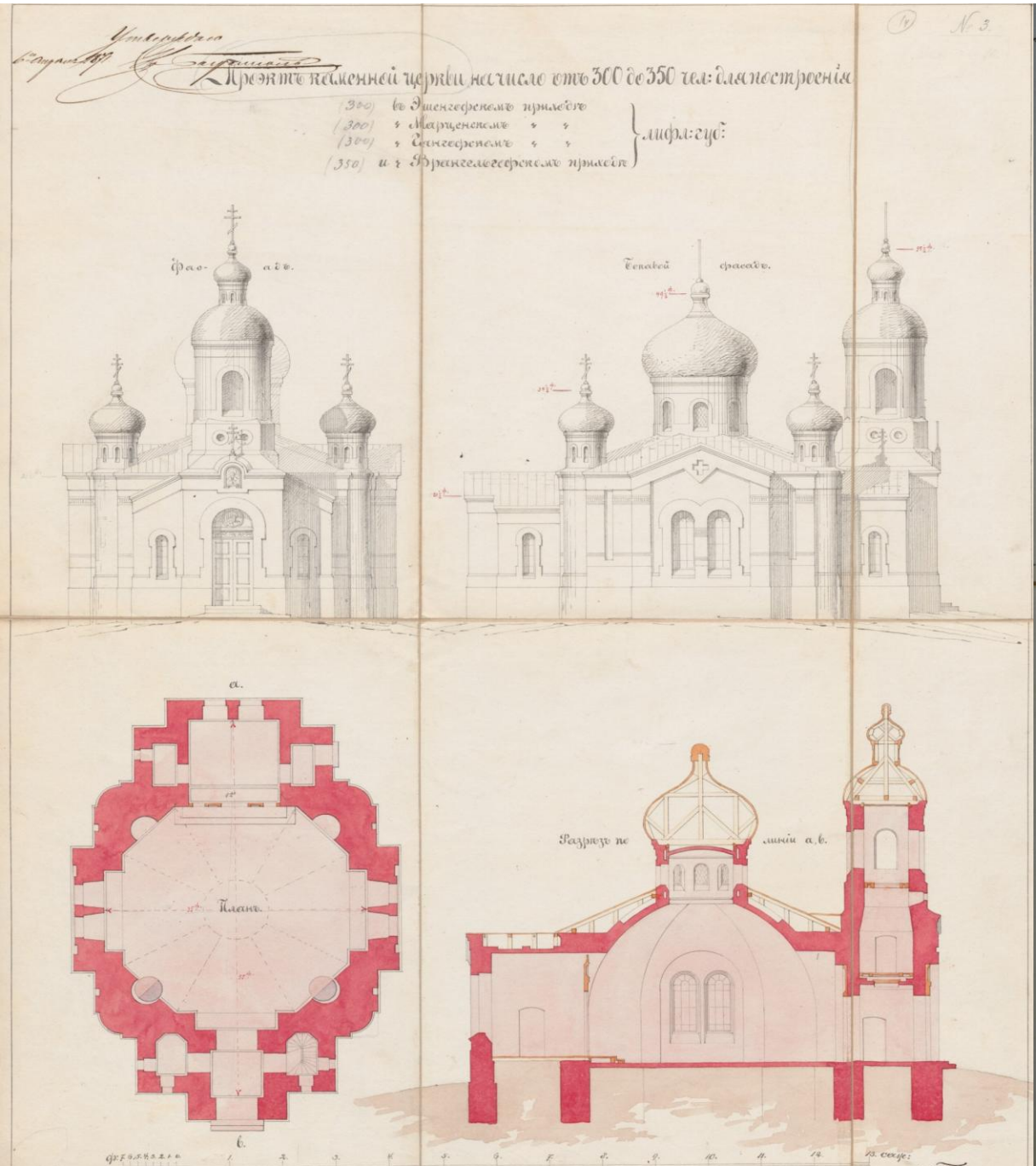
Разрѣзъ по

линии а, б.

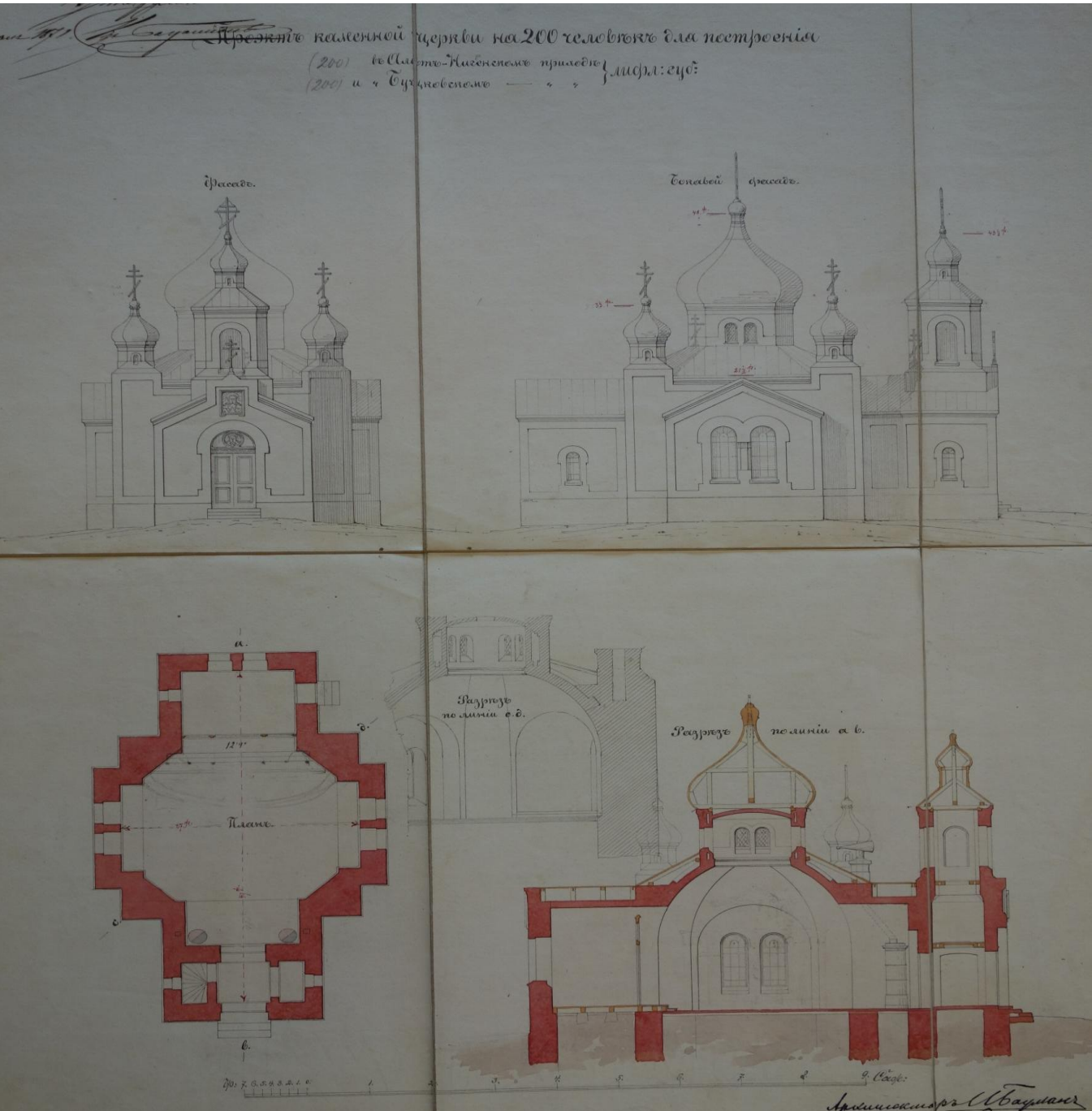
Фр. 7.658х210 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

*Архитекторъ Шварцъ
18. Июл. 71*

**Kastolatsi kiriku projekt.
Rahvusarhiiv
EAA.291.9.242**

Vana-Prangli kiriku projekt. Rahvusarhiiv EAA.291.9.243

Nõo kiriku projekt. Rahvusarhiiv EAA.291.9.244

Foto E. Bermann 1873. Eesti Kirjandusmuuseum E-80:1

[Vikipeedia](#)

Ilmjärve Jumalailmumise õigeusu kirik

Ilmjärve wana kirik ja uus preestri ja koolimaja. 1873.

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:2

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:7

Vikipeedia 2021

Vana-Prangli Issanda Muutmise õigeusu kirik

Wana Drangle preestri kirste ja reolimaa. 1873.

Foto E. Bermann 1873. Eesti Kirjandusmuuseum E-80:9

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:6

Vikipeedia

Nõo Püha Kolmainu õigeusu kirik

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:6

Foto H. Talving 2019

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:3

Foto Ivo Kruusamägi 2014 Vikipeedia

Kastolatsi Neitsi Maarja Rõõmukuulutamise õigeusu kirik

Foto E. Bermann 1873 Eesti Kirjandusmuuseum E-80:3

Foto H. Talving 2020

Foto H. Talving 2017

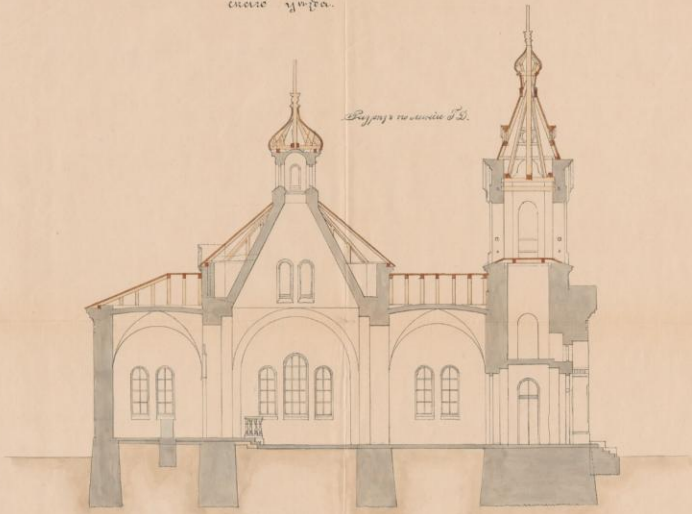
Foto Ernests Dinka 2012 Vikipeedia

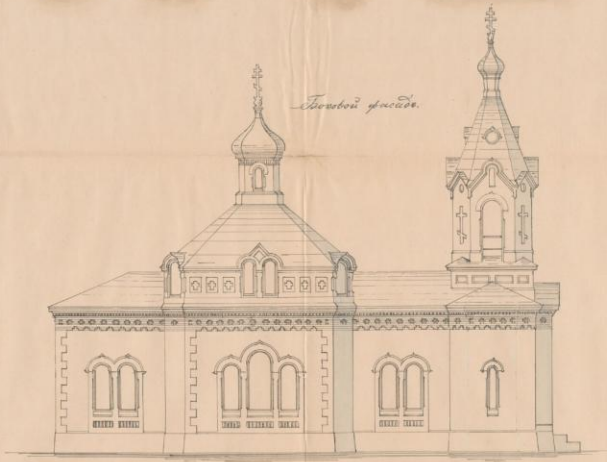
Vikipeedia 2014

ПРОЕКТЪ

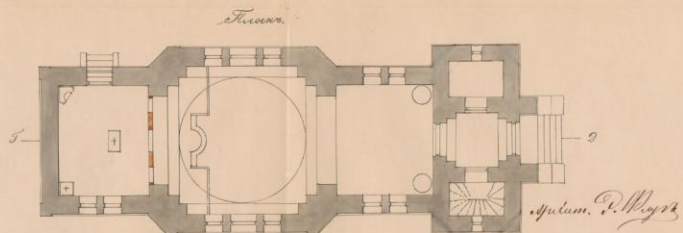
Православной церкви на 7-0 человек въ приходе:
Березняковскомъ, Александровской губернии, Бернов-
скомъ уезде.

Видъ съ улицы №2.

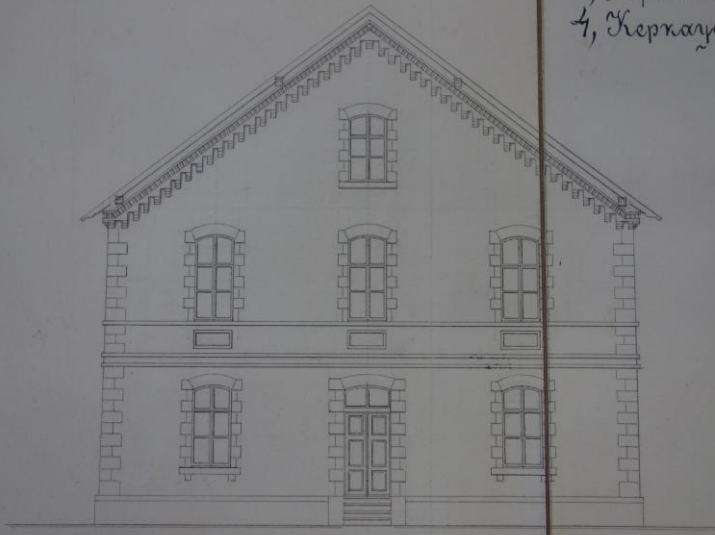
Боковой фасадъ.

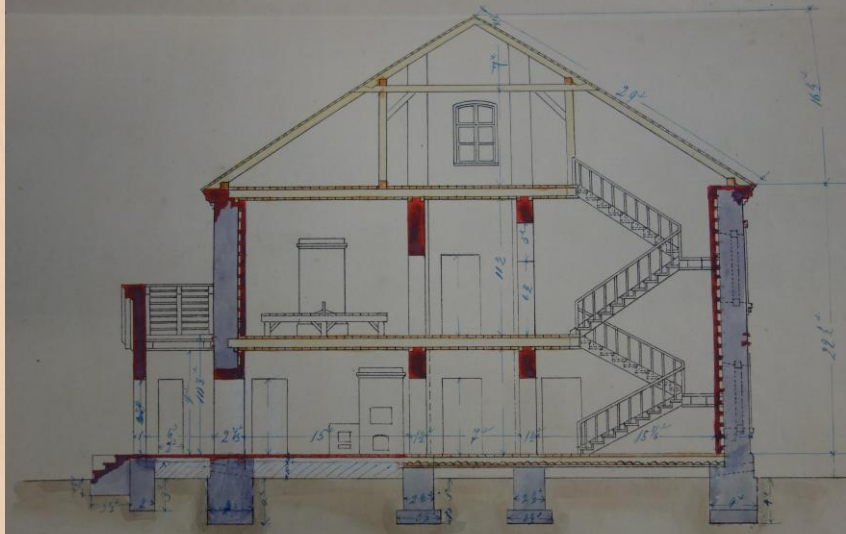
Планъ.

архит. В. Мухом.

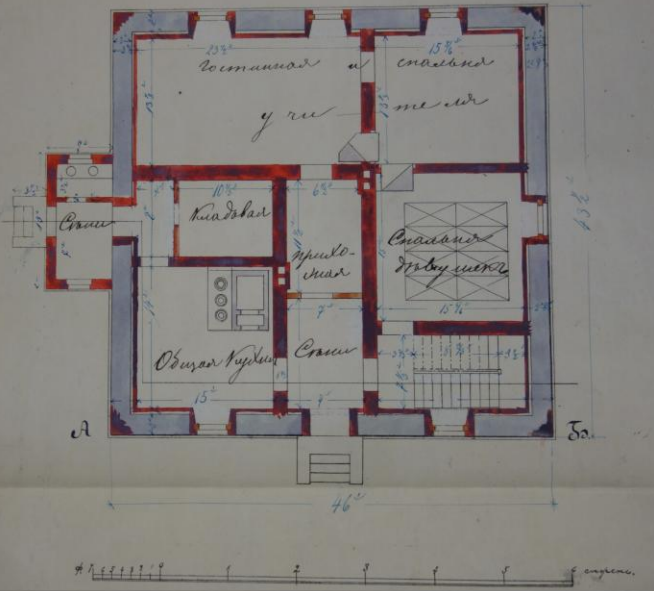
Передній фасадъ.

- 1, Соколовское,
- 2, Фабриновское,
- 3, Терпиловское,
- 4, Кержаженское,

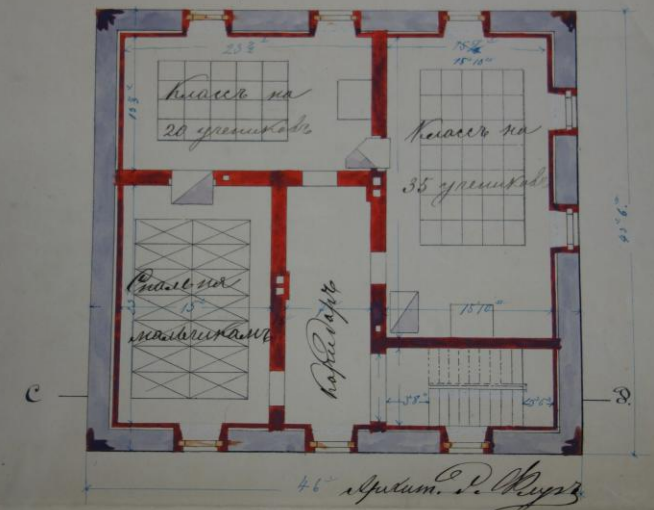
Задній фасадъ

A

Б

Задній фасадъ

C

Д

Kergu kiriku ja koolimaja projektid. Rahvusarhiiv EAA.298.2.195; 291.9.251

Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 3036:560

Wikipedia

Kergu Püha Suurkannataja Sinaiida õigeusu kirik

Foto H. Talving 2014

1912, Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 57:1

Foto H. Talving 2016

Jõõpre Püha Suurkannataja Georgiuse õigeusu kirik

Rahvusarhiiv EFA.554.0.184580

Foto H. Talving 2016

Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 3036:574

Foto H. Talving 2015

Valga Muuseum VaM F 1102:31

Vikipeedia 2018

Soontaga Püha Vassili Suure õigeusu kirik Priipalus

Foto H. Talving 2020

Foto Ivar Leidus Vikipeedia

Võnnu Kristuse Sündimise õigeusu kirik

Foto H. Talving 2015

uhmardu

Saare-Uhmardu Ristija Johannese õigeusu kirik. Foto Tõnu Kiipus 1920 Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 450:20

Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum F0050974-189

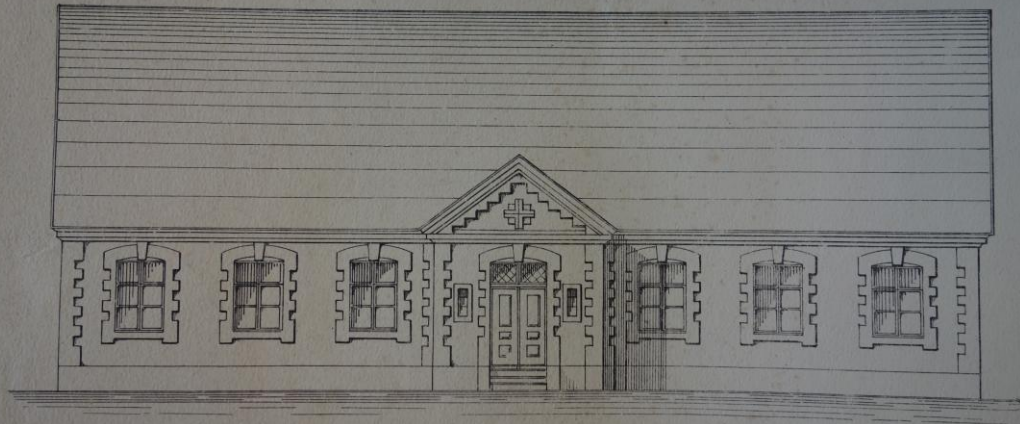
Foto H. Talving 2025

**Mustvee Kolmainu
Jumala õigeusu kirik**

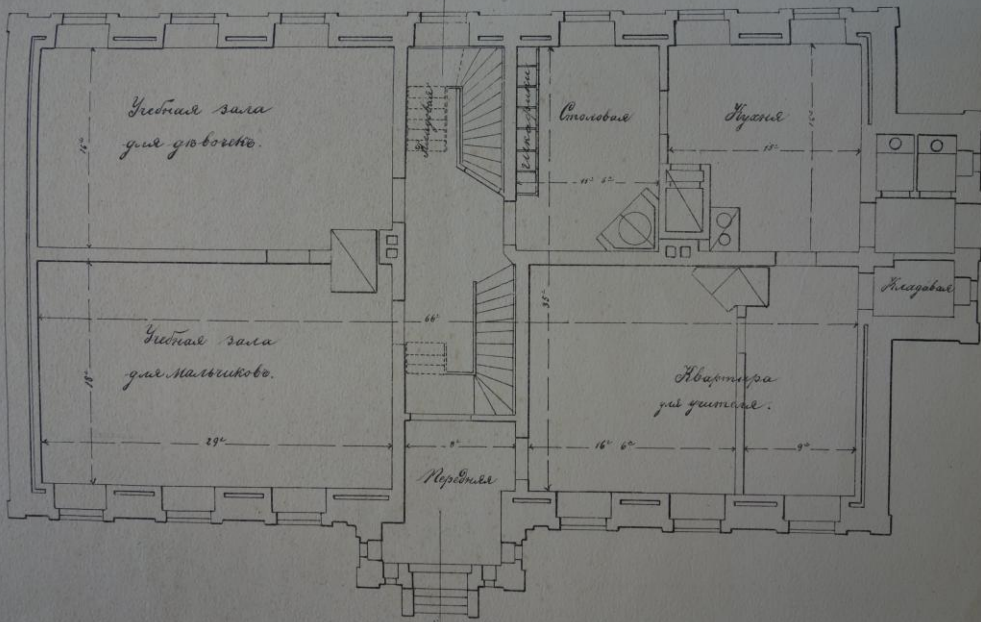
Задняя

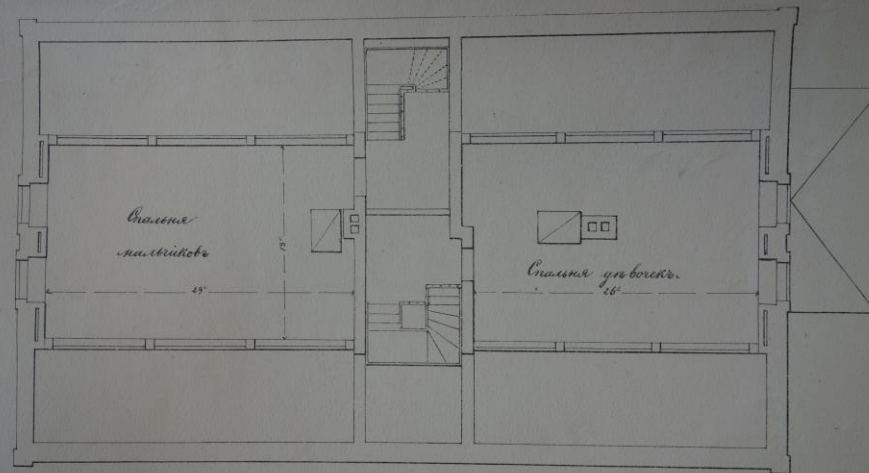
Правый фасад.

Угловой план.

Внутренний план.

*Архитектор И. Ф. Бауманн
1876.*

**Johann Friedrich
Baumanni 60-80
õpilasele
mõeldud
koolimaja
tüüpprojekt
Rahvusarhiiv
EAA.298.2.299**

Foto H. Talving 2024

Eesti Rahva Muuseum
ERM Fk 855:9

Kirjanduse
Ahiho.

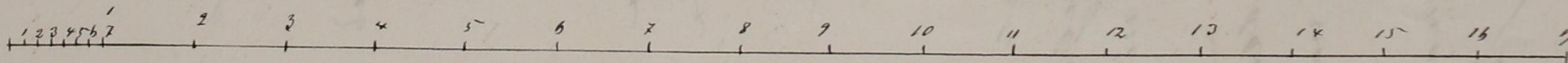
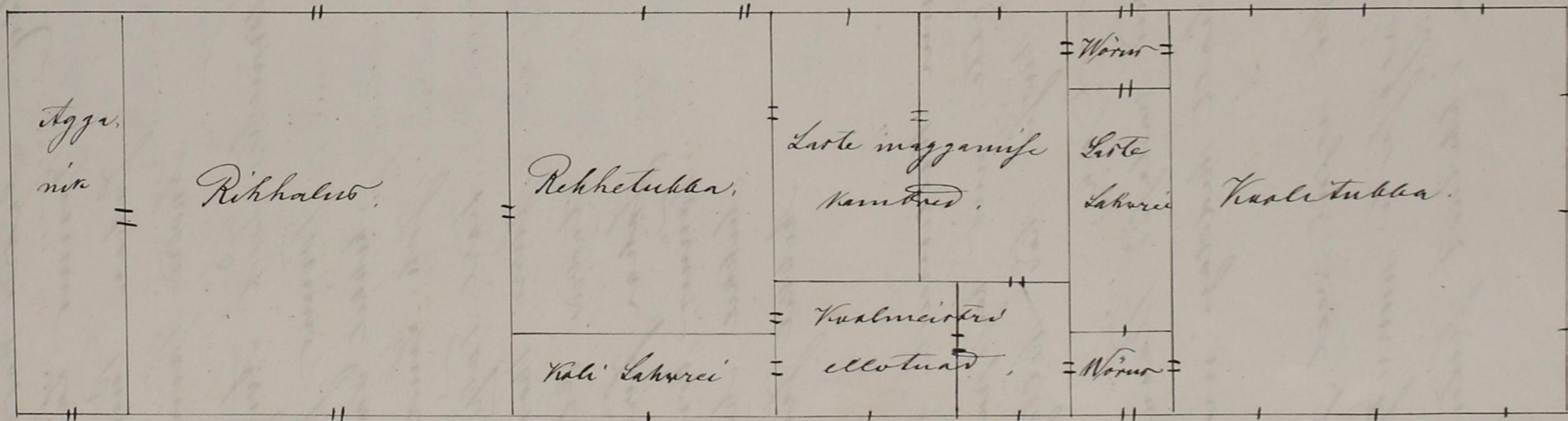

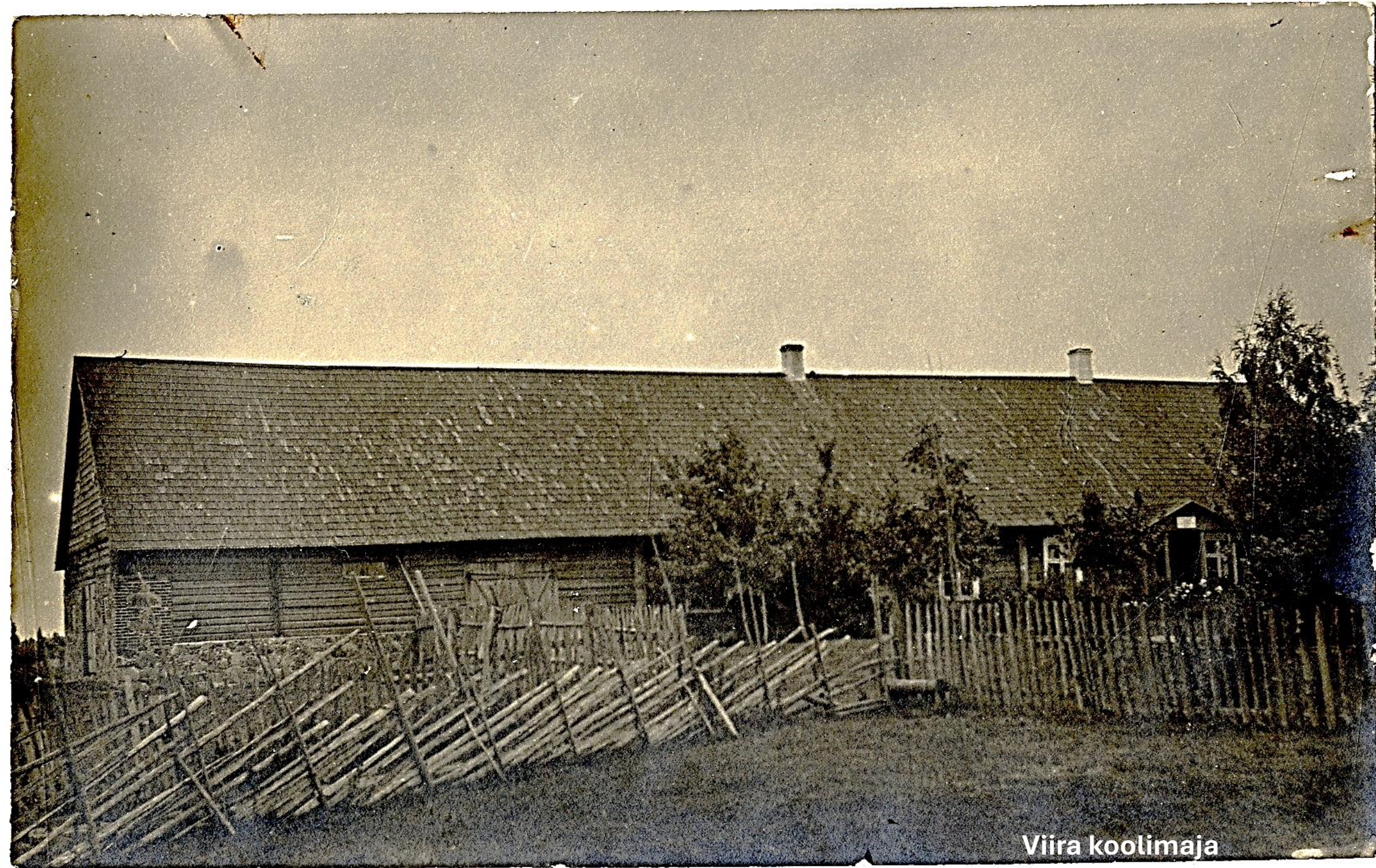
Photograph

ALEK SANDRI = KOOLIMAJA.

R. Sachker.

Foto Reinhold Sacher
Eesti Kirjandusmuuseum
EKLA C-37:443

Rahvusarhiiv
ERA.1097.1.2185

Viira koolimaja

Tori Lewi Haalimaja
erikülg

Vana-Vändra vallamaja. Foto J. P. Michelson. C. R. Jakobsoni Talumuuseum CRJM F TR I 496 F 848

Uue-Vändra vallamaja. Foto H. Talving 2008

Sikana haigla. Foto H. Talving 2025

Foto J. Koch 1911 Eesti Rahva Muuseum ERM Fk 163:27

Foto Margus Leedo 2024 Vikipeedia

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!

